

Pöördumine Eesti avalikkuse, Haridus-ja Teadusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi poole.

Lapsehoidjate koolitamine ja lapsehoiuteenuse süsteemi loomine sai Eestis hoo sisse kümme aastat tagasi Rahvastikuministri Büroo ja Perekasvatuse Instituudi koostöös, Euroopa algatuse EQUALi projekti „Lapsed hoitud, emad tööl“ raames. Valdkonna teooriale, eesti tavadele ja teiste maade praktikale toetudes on kinnitatud lapsehoidja kutsestandard ning nõudmised lapsehoiuteenuse pakkumiseks. Seetõttu on lapsehoiuteenus on tänapäeval Eestis legaalne ja kvaliteetne, seades esikohale lapse huvid ja reguleerides lapsehoidjate töötingimusi.

Lapsehoidjate koolituse ja hoiuteenuse süsteemi loomise 10-a arengu tähistamine langes kokku alushariduse ja lapsehoiu ühtselt reguleeritud süsteemi ja kontseptsiooni loomisega Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt. Seoses nende kahe sündmusega pöörduvad Eesti Lapsehoidjate Kutseliit ja Perekasvatuse Instituut Haridus-ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Eesti avalikkuse poole murega, et lapsehoiuteenust ei väärtustata ametnike poolt võrdse alternatiivina lasteaiale. Nüüd, kui lasteaiakohtade puudus hakkab leevenema, ollakse valmis lapsehoiuteenust kõrvale heitma, arvestamata 10 aasta jooksul väljatöötatud ja väljakujunenud eriilmelise lapsehoiuteenuse struktuuriga. Eesmärk näib olevat laste hoiutingimuste ühtlustamine, samal ajal kui perede ja laste erinevatest vajadustest lähtudes peaks pakkuma paindlikkust ja erinevaid hoiuvõimalusi.

Lapsehoid on loodud laste päevahoiu alternatiivse võimalusena traditsioonilise lasteaiaga kõrval, mitte ajutiseks hädaabiks lasteaiakohtade puudumisel.

Lapsehoidjaid on kasutatud aastasadu, aga hoidjate teadmiste ja oskuste tase ning tööetika on olnud erinev. Erinev on olnud ka töötajate ja tööandjate suhe. Viimase aastakümne jooksul loodud süsteem on ühelt poolt tõstnud teenuse kvaliteeti, teiselt poolt ühtlustanud hoidjate töötingimusi ja pakkunud sotsiaalseid garantiisid.

Lastehoiu teenuse eripära, põhjus, miks paljudes maades selline või selletaoline teenus olemas on ja miks see on loodud ka Eestis, seisneb järgnevas:

- 1) Lapsehoiutus on laps pidevas kontaktis väikse arvu täiskasvanutega, lapsel on võimalik õppida neid usaldama ja parimal juhul luua arenguks eriti vajalik kiindumus-suhte. Laste väiksem arv koos usaldusliku suhte loonud hoidjaga tagab igakülgseks arenguks vajaliku turvalisuse. Et lasterühm on väike, on hoidjal rohkem aega ja tähelepanu iga lapse jaoks. Kodune õhkkond vähendab haigestumisohtu, laps on õnnelikum ja tema valmidus ümbritsevat maailma tundma õppida suurem.
- 2) On lapsi, kelle arenguks sobib just väiksem, vaiksem ja rahulik hoiukoht. Need on kohanemiskustega lapsed, vaiksed, arad ja tagasihoidlikud lapsed, ülivilkad või isegi hüperaktiivsusele kalduvad lapsed, lapsed mõningate keskkonnast või isiklikust eripärast tulenevate probleemidega, haiglased lapsed – kõik need, kes vajavad rahulikumat ja arvestavat keskkonda ja individuaalsemat lähenemist või isegi individuaalset lapsehoiu.
- 3) Lapsed ja pered on erinevad, erinevad on ka nende vajadused. Inimeste elu- ja töökohad ei asu alati keskuste läheduses, kus asuvad lasteaiad. Kodu ja hoiukoha vahemaa suurenemine muudab lapse niigi pika päeva veel pikemaks,

ühistranspordi kasutamine lisab ohtu nakatuda. Tööajad ei tarvitse kokku sobida lasteaia standardsete lahtiolekuaegadega, lapsehoiust on kergem arvestada vanemate erinevaid vajadusi.

Hoiuteenuse eripära, selle tugevad küljed on olulised säilitada ja/või välja arendada ka planeeritavate muutuste käigus.

Eesti Lapsehoidjate Kutseliit ja lapsehoidjate koolitajad peavad vajalikuks juhtida tähelepanu kriitilistele kohtadele lapsehoiu arendamisel:

1. Lapsehoidja amet on väärikas ja vajalik – igaüks ei saa selles ametis hakkama, vaja on kindlaid isikuomadusi ja koolitust. Kutseeksami sooritanud lapsehoidja on saanud teenuse osutamiseks vajaliku koolituse. Juba töötavatele hoidjatele tuleks pakkuda erinevaid täienduskursusi. Sarnaselt lasteaiaõpetajatega võiks hoidjatele olla ette nähtud riigi või omavalitsuse poolt ressursse enesetäiendamiseks.
2. Lapsehoiu olukord Eestis on maakonniti ja isegi omavalitsuseti väga erinev - on vaja üldtunnustatud seisukohti, milline peab olema lapsehoiuteenus ja milline omavalitsuse ja/või riigi tugi selle loomisel ja arendamisel. Selleks tuleks omavalitsuste ja/või riigi tugi ja kaasabi lapsehoiu loomisel ja arendamisel seadustesse kirjutada.
3. Uue suure lasteaia ehitamine, aga ka väikese lastearvuga suure maja ülalpidamine on KOV-ile kulukas,. Erasektorilt sisseostetav teenus on tihti peale soodsam ja paindlikum kui investeerimine kivisse. Lapsevanema (maksumaksja) jaoks on oluline kuidas riik raha kulutab. Samas ei ole oluline, kas KOV kulutab raha lasteaia ülevalpidamiseks või maksab teenuse eest erasektorile. ELis on erasektori panus 25-30%, Eestis on see hinnanguliselt 5-7%. Vanematel peab olema võimalik valida mitte majanduslikult soodne, vaid tema lapse jaoks sobivaim hoiuvariant.
4. Lapse areng on individuaalne, pere vajadused on erinevad, lapsehoid peab olema paindlik ning lapsevanemal peab olema võimalus valida oma lapsele hoiupaik, arvestades võrdseteks valikuteks
  - rühmapäevahoitu;
  - perepäevahoitu;
  - individuaalhoitu
  - lasteaia.

Sealjuures ei ole oluline lapsevanema jaoks, kas teenust pakub erasektor või riik/omavalitsus.

5. Nagu mujal, pikema lapsehoiu-kogemusega maades, tuleks ka meil alternatiivide määra suurendada, seda eriti lastehoitu ja alushariduse kombineerimiseks, nt lasteaed +hoiu või individuaalhoiu +perepäevahoitu jms. variandid. Me ei pea õigeks seisukohta, et laps peab hoolimata oma eripärasest ja senistest hoiukogemustest minema alushariduse saamiseks lasteaeda, kuigi see tema sotsiaalset arengut kahjustab.
6. Lähitulevikus tuleb mõelda lapsehoiuteenuse laiendamisele ka kooliealistele lastele. Eelkõige I kooliastme, aga osalt ka II kooliastme laste päev pärast kooli, ajal, mil vanemad on veel tööl, on sageli liiga pikk. Paljudes maades on püütud kaotada tänavailt nn „võti kaelas“-lapsi nii laste turvalisuse tagamiseks kui ka järelevalvetusest tulenevate probleemide likvideerimiseks. Ka Eestis on seoses uue lastekaitseadusega teadvustatud järelevalveta lapsi varitsevad ohud. Koolipäeva järgselt lastega tegelevad kodulähedased lasterühmad või personaalne lapsehoidja

toetaksid vanemaid ja aitaksid ennetada järelvalveta lapse käitumishäireid või probleeme.

7. Kontseptsioonis on rõhutatud õppekava vajalikkust, aga ei räägita midagi kasvatuses. Oleme veendunud, et lapsed vajavad kasvatust ja lapsehoidjad on nende hoolde usaldatud laste kasvatamiseks võimelised ja pädevad. Lapsehoiuteenuse ja alushariduse andmise rahastamine ei pea olema ühte seotud.

Alushariduse ja lapsehoiu probleemistikku läbi töötanud komisjon on ära teinud suure töö. Me teame, et töös osalesid alushariduse spetsialistid, aga ei pea õigeks seda, et lapsehoiu teoreetiliste aluste ja üldküsimumustega tegelevaid inimesi töösse kaasa ei haaratud – lapsehoidja koolitusega, ja lapsehoius töötavad inimesed on praktiliste probleemidega kõige paremini kursis, põhimõtteliste küsimuste arutamiseks on vaja laiemat asjatundmist.

Koostatud 04.12.2015 konverentsil „10 aastat lapsehoidu Eestis“

Eesti Lapsehoidjate Kutseliit
MTÜ Perekasvatuse Instituut